

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 315

כ"ג אלול
תשפ"ג

פרשת נצבים - וילך

דרך חיים

להגעה אל התשובה. אך כיוון שהתשובה תלויה בעצמו של האדם, ולא בשום דבר חיצוני, היא גופא הקושי שלה, שאין לו כל עזרה מזולתו. שכן עם חטאו של האדם שוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, ונשאר הוא ללא כל עזר וסיוע לצאת ממצבו. וככל שהוא מרבה לחטוא הוא נלכד ונסגר עוד יותר, מאבד הוא את עצתו ותושייתו, עד אשר אין לו כל סיעתא דשמיא, ורק הוא יכול לסייע לעצמו. וכך יש להבין את הפסוק "כי קרוב אליך הדבר" - אין הדבר תלוי אלא באדם עצמו. רק אם האדם עצמו יבחר מעצמו להתעורר יזכה הוא לתשובה, ואם לא כן הדברים יכבידו על האדם. אך בשביל שהאדם יזכה להתעוררות הפנימית הזו שברגע יכולה להסיר את כל עבותות החטא עליו להתחרט, וללמוד, ולהתפלל, ולצום - וכך פורצת היא התשובה מליבו על ידי פתיחת שערי ליבו. כל פעולותינו בימים אלו הינן הכנות כדי לפרוץ את הלב ולבוא את התשובה האמיתית שבאה מתוך האדם עצמו.

היה אומר ר' חיים שמואלביץ (שיחות מוסר) שאם כ"כ קל לעשות תשובה מדוע אין הרבה בעלי תשובה אמיתיים? אלא שאסונו של האדם הוא במה שהוא מתרגל אל המצב ומשלים עימו. האדם מתרגל לחיות חיים שאינם חיי תשובה. זה מה שאומר רבה: "מאי דכתיב 'זה דרכם כסל למו' - יודעין רשעים שדרכם למיתה, ויש להם חלב על כסלם" (שבת לא:). אפילו יום המיתה יכול שלא לעשות על האדם

המשך בעמוד הבא

"כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה הוא ממך ולא רחקה היא. לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. ולא מעבר לים הוא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה. כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשתו" (דברים ל יא-יד). הרמב"ן מפרש כי "המצוה הזאת" היא מצות התשובה. כי התשובה קל מאד לעשותה, וקרובה היא מאד לפינו ולבבנו. וכך לימדונו רבותינו במסכת קידושין (מט:): שהאומר לאשה 'הרי את מקודשת לי על מנת (-בתנאי) שאני צדיק', אפילו רשע גמור - מקודשת, שמא הרר תשובה בדעתו. הנה ברגע אחד אדם שהוא רגע גמור יכול בהרהורו להפוך לצד. כמה קלה היא התשובה!

הקשה רבי ירוחם ממיר (בספרו דעת תורה), שהרי נהפוך הוא, התשובה כה קשה היא. מתחילים לעסוק בה מראש חודש אלול וחותמים בה לאחר יום הכיפורים. עסוקים אנו בימים אלה בריבוי סליחות ותחנונים. אף בדברי הרמב"ם ישנם עשרה פרקים העוסקים בהלכותיה של התשובה, וכן ספר שערי תשובה אשר האריך כל כך בעבודת התשובה. אם כן כיצד שייך לומר שהתשובה קלה וקרובה היא. השיב רבי ירוחם כי באמת הכבדות לקיים את התשובה הוא בשל היותה כל כך קרובה. דווקא בגלל שהתשובה כל כך קרובה לעצמו של אדם, שמיד בעסקו בה עולה הוא מעלה-מעלה ואינו תלוי עוד בשום דבר. אין צריך האדם ספר או עזרה חיצונית

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

רושם כאשר הוא אוטם את ליבו אל ההבנות הללו שבכוחן לעוררו בתשובה, והכל בשל ההרגל הרע.

סיפר יהודי מבוגר שהוא זוכר כי הגיעה אל מרן החפץ חיים נערה שאחז בה דיבוק. מרן החפץ חיים בדק בטבעה של הנערה שהובאה לפניו, והוציא את הדיבוק בנוכחות אותו זקן ובנוכחות הרב כהנמן. אמר אותו זקן לפני הרב כהנמן: הייתי בטוח כי אירוע זה יגרום לי להרהורי תשובה, שינוי מן הקצה אל הקצה. אך, חתם הזקן את דבריו בדפיקה בעצמה על הקיר, כפי שהאירוע שינה את הקיר כך השפיע עליי... גם אלו שהיו אצל הסבא-רבה ר' אריה לויין וראו כיצד נתגלו משמיים תעלומות חכמה בגורל ה"ה", לא בהכרח שינו את אורחות חייהם. כי "יודעת היום" זו ידיעה, אבל לא די בה, אלא לאחריה יש "והשבת אל לבבך" שהוא דבר קשה מאד שהלב יפתח ויחייב אותנו בחיים אחרים. מחד זמין הדבר, אך עבודתנו להשתדל לפתוח את הלב והפה להרהורי תשובה ודעת אלקים.

שבת שלום!

העלון מוקדש לעילוי נשמת
אברהם (אנגלמן) בן משה אליהו ז"ל

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

גברת עליזה שוורץ שהייתה מבאי ביתו הפצירה בר' אריה שיבוא לכבדה בטכס נישואיה. התנצל בפניה ר' אריה על שאינו יכול למלא את משאלותיה, באשר שכוחותיו אינם עימו. אף הוסיף ואמר: "והרי אף לחתונת נכדי, שנערכה בשבוע החולף לא הלכתי...".

השיבה לו: "ומה הראיה בכך, ר' אריה, והרי כבתך אני, ולשמחת בניך לא הלכתי?". השיבה ר' אריה: "ניצחתיני ביתי...", ועשה מאמץ רב כדי ליטול חלק בשמחתה.

(איש צדיק היה עמ' 95)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק חיה" 580546158

הלכה ומנהג

במוצאי שבת הקרובה מצטרפים בני אשכנז לבני ספרד באמירת הסליחות. מנהג אשכנז להתחיל את הסליחות במוצאי שבת הסמוכה לראש השנה, אלא אם ראש השנה חל ביום ב' או ג' שאז מקדימים ואומרים סליחות כבר במוצאי שבת שלפני כן. לכן בשנה זו, שראש השנה חל ביום ששבת קודש, מתחילים את אמירת הסליחות במוצאי שבת הסמוכה לו. ביום הראשון לאמירת הסליחות נוהגים לאמרן דווקא במוצאי שבת ולא בבוקר יום ראשון על מנת לקיים את לשון הפיוטים "זעקתם בעוד ליל" ו"במוצאי יום מנוחה", שלא נחשב חס ושלום כדוברי שקרים מול הקב"ה, במיוחד בימים אלו שנהגים מאוד על כל מוצא פינו.

זמן אמירת הסליחות - עם ישראל נהג לקום באשמורת בחדה ובחרדה לומר סליחות, כפי שפסק מרן השלחן ערוך. והסבירו המפרשים שכוונת מרן בלשון 'אשמורת' הינה לשלוש השעות האחרונות של הלילה, שהוא זמן שהקב"ה שט בעולם הזה. אולם למעשה יש שקמים סמוך לזמן עלות השחר. אך כבר כתב רבי משה פיינשטיין זצ"ל שאמירת סליחות מיד לאחר חצות ליל שוות ערך לאמירתן באשמורת האחרונה, שגם אז עת רצון גדולה. למעשה, מי שקם מאוחר או שקשה לו מכל סיבה שהיא לקום באשמורת הלילה יכול לומר סליחות גם ביום, משום שימים אלו רצויים מאוד לתפילה. וכן התיר מרן הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל לאדם שמתקשה או נאנס מלומר את הסליחות קודם לכן מכל סיבה שהיא - לומר סליחות לפני תפילת מנחה. פוסקים רבים כתבו שאין לומר סליחות קודם חצות, כיוון שבסליחות אנו אומרים י"ג מידות ועפ"י הסוד קודם חצות הלילה אסור בשום אופן לאומרן. אולם ידוע לי נאמנה שמרן הלב שמחה מגור זי"ע היה אומר במוצאי שבת סליחות קודם חצות, כשיתכן שעשה כן בזמן התחלפות המשמרות, משום שגם זו עת רצון. הוה אומר שיש לחלק את הלילה (מצאת הכוכבים עד עלות השחר) לשלושה חלקים, ובזמן המעבר בין החלקים הוא חילוף המשמרות ובו ניתן לומר סליחות. רק שהמקילים לעשות כן במוצאי שבת צריכים להיזהר מאוד שלא לומר תחנון בסיום הסליחות, משום שקדושת השבת עדיין שורה עד חצות לילה. האומרים סליחות קודם חצות שבמוצאי שבת אל להם ליפול אפיים כבשאר הימים, משום שאין נופלים אפיים קודם חצות הלילה.

לכן למעשה, נכון להנהיג שאמירת הסליחות תהיה קודם עלות השחר. באם הדבר קשה לציבור יאמרו אחר חצות. אמנם אם גם זה דבר בלתי אפשרי יאמרו אחר עלות השחר קודם תפילת שחרית. אך אם אין

המשך בעמוד הבא

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ברירה ניתן לומר את הסליחות כשעתיים קודם חצות הלילה ללא נפילת אפיים, ובמוצאי שבתות ללא תחנון. אך קודם חצות בשעה שאינה חילוף המשמרות אין לומר סליחות. וחלילה אין להיכנס בשל עניינים אלו לריב ומחלוקת.

דיני אמירת הסליחות - נחלקו הפוסקים בדין אמירת תחנון ונפילת אפיים בסליחות בשעה שיש חתן בבית הכנסת או שעתידיה להתקיים בו ברית. למעשה בעניין הברית לרוב הפוסקים אם אומרים את הסליחות קודם הבוקר יש לומר כרגיל, משום שזמנה של הברית דווקא ביום. בעניין חתן לחלק מן הפוסקים נוכחותו פוטרת מלומר תחנון וליפול אפיים, אך לדעת חלק מן הפוסקים אין דין התחנון בסליחות כדין תחנון בתפילה משום שזהו חלק מנוסח הסליחות ולכן יש לומר גם אם יש חתן בבית הכנסת, וכן אני הקטן מורה למעשה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה |

תשובה |

מדוע לא מנחמים אבלים כיום בשבת, הרי מרן (סי' רפז) כתב שאפשר לנחם?

כבודו צודק, אבל כפי שכותב ערוה"ש (שם ס"ג) שכיום הדבר לא נהוג. וגם אם מנחמים מנחמים בנוסח שונה, כפי שכותב מרן המ"ב (שם סק"ג): "שבת היא מלנחם ונחמה קרובה לבוא". אבל ראיתי באחרונים שאם הדבר יגרום נחת-רוח לאבל מותר לנחמו כרגיל. העיקר שהניחום לא יגרום לבכי.

שאלה |

תשובה |

כשהעובדת הזרה מדליקה לעצמה מזגן בשבת בלי שנאמר לה כלום ניתן ליהנות מזה?

באופן הזה ממש מותר, אבל באופן שאמרתי לה תדליקי לעצמך מזגן ותהני הדבר אסור. הרי הט"ז (סי' רמד) אוסר בשם רבינו שמחה לשפחה הגויה לעשות מלאכת עצמה בבית יהודי מפני הרואים, ומבאר הח"א (כלל סג) שכשניכר ממש שהיא עושה לצורך עצמה הדבר מותר, כדוגמא שמביא שם שמתקנת את הבגד האישי שלה. ושו"ע הרב נתן דוגמא של גוי שהדליק מדורה לעצמו שמותר. אולם הדע"ת (שם) חלק על עצם דברי הט"ז, אבל כל המחלוקת היא בכלי עצמו בלי שהיהודי יאמר לו דבר, אבל כשהיהודי אומר לו - פסק המ"ב (סי' שז ס"ק עג) שהדבר אסור. לכן אם היא מפעילה מזגן וניכר שזה לצורך עצמה בלי שאמרנו לה דבר - מותר.

כמים חנים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

נס הגאולה

שאלות על הפרשה

1. מהו 'חרי אף'?
2. מהו 'שרש פרה ראש ולענה'?
3. על איזו מצוה הפרשה אומרת שלא רחוקה היא מאיתנו?
4. באיזה גיל נפטר משה רבנו?
5. מה גילה הקב"ה למשה שיקרה אחרי מותו?
6. מהי 'השירה' שכתב משה?
7. מתי עושים את מעמד 'הקהל'?
8. מה נוהגים לעשות במעמד זה?

ולדים יקרים,

תוכלו לשלוח תשובות לסכתות החיון:

kids@ish-tsadik.org.il

ומתנה מיוחדת תישלח בדואר לאחד מכם.

בפרשה מגלה הקב"ה למשה רבנו ולעם ישראל משהו שעתיד לקרות בעתיד המאד רחוק. עם ישראל רק עומד להיכנס לארץ, עוד לא הגיעה תקופת השופטים, ובודאי לא תקופת המלכים – שאול, דוד שלמה. ובכל זאת הקב"ה מגלה כי בעתיד עם ישראל ייצא מהארץ לגלות, הוא יתפזר בכל רחבי העולם.

לפעמים יש מצבים שעלולים להרגיש כאילו הקב"ה שכח אותנו. אבל ה' מגלה את האמת – גם אם נהיה מפוזרים בגלות בכל העולם, עם קשיים רבים, לעולם הוא אינו עוזב אותנו. והנה קורה נס, הקב"ה אוסף אותנו לאחר אלפיים שנות גלות מכל רחבי העולם – מתימן, מבל, מפרס, מפולין, מדרום אמריקה, מאוסטרליה, מספרד, ומחזיר אותנו לארץ. ופתאום, לאחר הרבה שנים של קשיים גדולים אנחנו זוכים לחזור לארץ, להקים מדינה משגשגת מלאה בברכה ה'.

הדבר הזה הוא נס עצום! מעולם לא היה עם שיצא מהארץ שלו, התפזר לעולם, ולאחר כל כך הרבה שנים זכה לחזור הבייתה! הקב"ה באהבה גדולה דואג לנו, הבנים שלו, ומחזיר אותנו שוב אליו – לארץ ישראל.

ולדים יקרים, תסתכלו סביבכם על חברים בכיתה, שכנים, קרובי משפחה. האם כולם באו מאותן ארצות מוצא? שימו לב איזה פלא הקב"ה עשה שקיבץ אותנו ממקומות שונים. כל אחד בא עם מנהלים מיוחדים משלו – שאלו כל אחד אילו מנהלים הוא הביא איתו מהארץ בה חיו אבותיו. מובחנים לשלל אותנו המנהלים מעניינים עליהם שמעתם!

כמים תינים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

באחת התקופות הקשות במדינת ישראל היה משבר כלכלי גדול. בעקבות המשבר פוטרו הרבה אנשים מעבודתם ואיבדו את כל פרנסתם.

יום אחד הגיע לביתו של ר' אריה אדם שעבד בתפקיד חשוב עם פנים עצובות. ר' אריה שאל אותו מה הסיבה לכך שהוא כה עצוב. הסביר אותו אדם כי בעקבות המצב הכלכלי הוא מודאג מאד שיפטר אותו מעבודתו ולא יוכל לפרנס את משפחתו.

אך ר' אריה, שהיה תמיד דואג לכל אדם ומרגיש את מה שיש לו בלב, הגיב בנחת ואמר: "אני לא מודאג בכלל". אותו אדם התפלא על תגובתו של ר' אריה הרגיש. מיד הסביר ר' אריה: "אם היו מפטרים את הקב"ה הייתי דואג, אבל כיוון שלא פיטרו את הקב"ה אפשר להיות בבטחון שהוא יעזור לך. כך חיזק אותו ר' אריה שהקב"ה אוהב כל אחד וידאג גם לו לפרנסה, ולכן אין לו מה לדאוג כלל.

ילדים יקרים, האם היו לכם רגעים שבהם חשתם דאגה או חשש מדבר כלשהו? האם הצלחתם לחזק את הלב שלכם בתחושה שה' שומר עלינו ומשגיח עלינו?

שבת שלום!